

Naturvårdsverkets ärendenr: NV-07648-18

VERKSAMHETSPLAN för naturum
Vattenriket

Förslag till verksamhetsplan för naturum *Vattenriket* År 2019 År 2020-2023

Under 2019 ska spång och utemuseum invigas. Foto Patrik Olofsson

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike omfattar i stort sett hela Kristianstads kommun. Här finns nästan alla svenska naturtyper i ett landskap som präglats av människan genom tiderna. Mitt i biosfärområdet ligger naturum Vattenriket.

Den mäktiga Helge å flyter tvärs igenom landskapet och fångar upp små vattendrag från åsarna och slätten. Här och var buktar den ut i Araslövssjön och Hammarsjön innan den når Hanöbukten. Ån kantas av våtmarker och strandängar. Men Vattenriket är inte bara vått, här finns både lummiga ädellövskogar och torra sandiga odlingsmarker.

Den omväxlande naturen ger många olika miljöer för djur och växter att leva i. Vattenriket är ovanligt artrikt och en riktig hot spot för hotade arter. Området täcker mindre än två promille av Sveriges yta, men på denna lilla plätt lever hela 20 procent av landets hotade arter!

Kristianstads kommun har åtagit sig att verka för att Vattenriket ska vara ett bra hem åt både natur och människor. I olika projekt hjälper biosfärkontoret djur och växter att leva vidare, samtidigt som människor får möjlighet att ta del av naturens nyttor utan att förstöra dem. För att kunna göra det behöver vi lära mer om landskapet och naturen. En del i arbetet är att ta fram och sprida ny kunskap. Biosfärkontoret inventerar, ger ut rapporter, samarbetar med forskare och håller konferenser.

Tillsammans med föreningar, företag och markägare tas hållbara lösningar fram för att både bevara och nyttja landskapets värden. Vi anlägger våtmarker och rör om i sanden. Många arter och välfungerande ekosystem gör att vi klarar klimatförändringar och andra utmaningar bättre. Genom att hjälpa människor att uppleva naturen får vi fler med på tåget. Vi har 21 besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. **Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal och restaurang. Här berättar vi hur biosfärområdet fungerar och visar vägen ut i Vattenriket.**

Vi kallar arbetet för biosfärarbete. Glädjande nog ser vi goda resultat! Vid besöksplats Pulken samsas tranor, skådare och lantbrukare. Malen simmar åter i Helge å och uttern fiskar utanför naturum. I dag ses områdets våtmarker inte längre som vattensjuka utan vattenrika. Ett kvitto på en ny attityd till hur vi kan använda naturens resurser!

Innehåll

1.	SYFTE	6
1.1.	Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer	6
1.2.	Lokala och regionala syften för det egna naturumet	6
2.	MÅL	7
2.1.	Mål 2019	7
2.2.	Mål 2020-2023	9
2.3.	Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer	9
2.4.	Målgrupper för det egna naturumet	10
3.	ANALYS AV RISKER/MÖJLIGHETER	10
3.1.	Nuläge	10
3.2.	Möjligheter	11
3.3.	Risker	11
4.	NATURUMS VERKSAMHET	12
4.1.	Övergripande planering för nästa år	12
4.2.	Teman	13
4.3.	Programverksamhet	13
4.4.	Tillfälliga utställningar	14
4.5.	Kommunikationsinsatser	15
5.	PERSONAL	15
6.	KOMPETENSUTVECKLING AV PERSONAL	16
6.1.	Nästa år	16
6.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)	17
7.	PLAN FÖR FÖRNYELSE AV FAST UTSTÄLLNING	17
7.1.	Nästa år	17
7.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)	17
7.3.	Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning	18
7.4.	Förankring	18
8.	FASTIGHET/LOKALER	18
8.1.	Nästa år	18
8.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)	18
9.	ANNAN UTVECKLING	18
9.1.	Nästa år	18
9.2.	Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)	20
10.	UPPFÖLJNING	24
10.1.	Besökarundersökningar	24
10.2.	Naturumstatistik	24
10.3.	Tankelistning	24
10.4.	Övrigt	24
11.	BUDGET FÖR NATURUM	25

Sammanfattning

Med anledning av det minskade bidraget för 2019 har vi reviderat verksamhetsplan och budget för naturum. Öppettider, bemanning och publik verksamhet är oförändrad, men en justering kring utställningen är markerad genom överstrykning.

Naturum Vattenriket går in i det nionde verksamhetsåret med välbesökta programpunkter och med en uppskattad, upplevelserik utställning. Under 2019 är årstemat "*Upplev Vattenriket*". Vi kommer att fokusera på alla fina upplevelser, besöksplatser och arter som finns i Vattenriket. Vår verksamhet i Vattenriket bygger på sex kärnvärden: *artrikt, kunskapsrikt, idérikt, upplevelserikt, glädjerikt och Vattenrikt*- och det kommer att genomsyra år 2019.

Några av de viktigare dragen i verksamhetsplanen för 2019 beskrivs nedan.

PUBLIKA AKTIVITETER:

- Vi fortsätter att ha publika föredrag på lördagar. Vid något tillfälle varje termin bokar vi in ett föredrag/ samarbete med en "dragare" som lockar många besök till naturum, fysiska eller virtuella. Under februari kommer vi att samarbeta med influencern Hanna Olvenmark bakom instagramkontot Portionen under tian.
- Transsäsongen invigs med Trandagen. Därefter bemannar vi Pulken med Tranvårdar under två veckors tid.
- Under året fokuserar vi på att visa vägen ut. Naturvägledarna kommer att flytta ut och erbjuda sina bästa aktiviteter: skogsbad, måla natur och myllrande mångfaldsupplevelser på olika platser i Vattenriket. Vi kommer också att leda vandringar ut i Vattenriket med buss från naturum.
- Vi kommer att ha flera invigningar under våren. Spång och utemuseum i naturums närområde står färdigt i april och på Biologisk mångfaldsdagen som också är staden Kristianstads födelsedag inviger vi den nya Linnérundebron.
- Under sommaren fortsätter vi med dagliga aktiviteter i naturums närområde. Det blir håvning vid håvningsbryggan, qigong, och måla natur bland annat.
- Vi knyter an till kultur och musik genom Musik i redet med sina sex konserter och vår nya aktivitet Måla natur i sommarprogrammet.
- Höstprogrammet kommer att fortsätta vårt fokus på upplevelser i Vattenriket och i september firar Kristianstads Vattenrike 30 år. Vi kommer att fira i anslutning till naturum med både föredrag, fina tal och musikevenemang.
- I november genomförs den årliga forskningskonferensen BIOSFÄR 2019.

BOKNINGSBARA AKTIVITETER

- Tre nya bokningsbara produkter lanseras: Föredragen "Upplev Vattenriket" och "Gåsprat" samt aktiviteten "Måla natur".

PEDAGOGISK VERKSAMHET

- Vi lanserar nya pedagogiska verktyg för att jobba med ekosystemtjänster i praktiken med elever och lärare.
- Vi fortsätter såväl samarbetet med Högskolan Kristianstad med lärarstudenter och med Vattenrikets ekologer tillsammans med gymnasieelever.
- Under sommarlovets första vecka genomför vi ett naturfilmsläger tillsammans med Safari-Sverige. Det blir ett dagläger under fyra dagar med 12 ungdomar.
- Biosfärläget genomförs för nionde gången under sommarlovets andra vecka. Liksom förra året är det ett dagläger under fem dagar med 20 barn.
- Om vi får positivt gensvar på vår LONA-ansökan kommer vi att särskilt fokusera på att ge elever och pedagoger från utsatta områden natur- och friluftslivsupplevelser.

UTSTÄLLNING OCH INFORMATION

- Modulen Biosfär kompletteras med 2018 års händelser under januari.
- En tillfällig utställning utifrån årstemat placeras på baksidan av barnhörnan. Vi gör också ny utställning i hörsalen på temat Upplev Vattenriket.
- ~~Som del i årstemat lanserar vi också en ny interaktiv del i utställningen. Vi kallar den "Ring Vattenriket".~~
- Barnhörnan får ett nytt utseende under hösten.

ANNAN UTVECKLING

- Vi fortsätter projektet Tranvårdar vid Pulken tillsammans med lokala föreningar.
- Vi samarbetar med Konsthallen om konstprojektet Man and biosphere med invigning av konstverket Living Fossil utanför naturum i januari.
- Vi fortsätter utveckla samarbetet med kommunens turismverksamhet.
- Om vi får positivt gensvar på vår LONA-ansökan kommer vi att arbeta på bred front för att öka upplevelserna längs Vattenriketleden. Det blir både ny teknik, kommunikationsinsatser och sinnliga upplevelser.

NATURUMS NÄROMRÅDE

- Spång och utemuseum Årummet med gömsle kommer att invigas den 3 maj.
- Den nya Linnérundebron gör att det blir en trafiksäker lösning längs den populära vandringsleden. Bron invigs den 22 maj.
- Naturums parkering kommer att byggas om.

1. Syfte

1.1. Syfte enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

”Naturum är till för alla. Det ska vara en plats där man känner sig välkommen, oavsett förutsättningar eller intressen. Här ska man bli inspirerad att uppleva naturen. Här väntar en upplevelse man inte förväntade sig. När vägen till naturen går genom naturum kan besökaren förvänta sig hög kvalitet och ett mervärde. Naturum engagerar, berikar och erbjuder kunskap och upplevelser. Naturum ger besökaren en känsla av att man vill komma tillbaka, igen och igen.”

Verksamheten vid naturum ska:

- välkomna besökaren genom att vägleda om vad man kan se, uppleva och göra i området,
- inspirera besökaren till att uppleva och vistas i naturen, skapa nyfikenhet och bidra till förståelse och engagemang för natur och naturvård,
- fördjupa besökarens förståelse för naturområdet: förklara vad som hänt, händer och varför det sker,
- bidra till att öka besökarens kunskap om ett naturområdes naturvetenskapliga, natur-, kultur- och upplevelsemässiga värden samt hur människan använt sig av och påverkat naturen,
- motivera besökaren att använda naturområdet på ett sådant sätt att områdets naturvärden, kulturvärden och andra upplevelsemässiga värden bevaras långsiktigt,
- arbeta för att skola och annan undervisning ska besöka och använda naturum,
- ge information om hur tillgängligt området är, hur man tar sig dit och hur man hittar där,
- sprida kännedom om en trakts naturskyddade områden.

1.2. Lokala och regionala syften för det egna naturumet

Naturum Vattenriket är mötesplats och besökscenter i Biosfärområde Kristianstads Vattenrike, ett stort område med mycket höga och varierade naturvärden. I Vattenriket har vi 21 besöksplatser med fågeltorn, stigar och utemuseer. Naturum Vattenriket är kronan på verket med utställning, möteslokal och restaurang. Här berättar vi hur biosfärområdet fungerar och visar vägen ut i Vattenriket.

Verksamheten vid naturum Vattenriket ska:

- bidra till att Biosfärområde Vattenriket uppfyller Unescos riktlinjer för biosfärområden,
- vara den naturliga mötesplatsen i Biosfärområde Vattenriket,
- visa vägen ut i besöksområdet Vattenriket,

- vara en resurs i Kristianstads kommuns övergripande arbete med att vara en attraktiv kommun med en långsiktigt hållbar livsmiljö, till exempel genom att uppfylla målen i kommunens styrkort,
- bidra till delaktighet och engagemang för Vattenriket i bygden,
- vara en av Kristianstads stora attraktioner inom besöksnäring samt bidra till att utveckla en hållbar turism i Vattenriket.

2.Mål

2.1. Mål 2019

NATURUM SKALL VARA EN NATURLIG MÖTESPLATS OCH BESÖKSCENTER FÖR BIOSFÄROMRÅDE VATTENRIKET, vilket bland annat innebär att:

- naturum har öppet mer än 300 dagar med fri entré.
- naturum når fler än 100 000 besökare under 2019.
- naturum verkar för att konferenser och möten som rör arbetet i biosfärområdet förläggs till naturum, minst 10 större möten med anknytning till arbetet i biosfärområdet förläggs till naturum.
- naturum erbjuder naturvägledning av hög kvalitet, minst 80 grupper bokar naturvägledning under 2019.

NATURUM SKALL HA ETT RIKT OCH VARIERAT PROGRAMUTBUD FÖR ALLA ÅLDRAR OCH OLIKA MÅLGRUPPER, vilket bland annat innebär att:

- naturum erbjuder ett varierat program utifrån årets huvudtema Upplev Vattenriket, minst 400 programpunkter erbjuds under 2019.
- naturum i det arbetet samarbetar med lokala intressenter för att bredda programutbudet. I programrådet ingår minst fem externa parter.

NATURUM SKALL VISA VÄGEN UT I VATTENRIKET, vilket bland annat innebär att:

- naturum aktivt lägger programaktiviteter vid besöksplatser i biosfärområdet.
- naturum fortsätter utveckla naturvägledning som verktyg och kunskapsfält.
- vi inviger entréfunktion, spångad led med utemuseum samt nya Linnérundebron tillsammans med bland annat kommunens tekniska förvaltning.
- vi är delaktiga i produktion och marknadsföring av den nya utflyktsguiden till besöksområde Vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT ÖKA DELAKTIGHETEN OCH ENGAGEMANGET FÖR VATTENRIKET I BYGDEN, vilket bland annat innebär att:

- naturum fortsätter samarbetet med vänföreningen Vattenrikets vänner och andra lokala organisationer med intresse för Vattenrikets värden.
- naturum fortsätter bidra i arbetet med att utbilda Biosfärambassadörer. Minst 20 nya ambassadörer utbildas under 2019.

NATURUM SKALL ERBJUDA VERKSAMHET FÖR FÖRSKOLA/ GRUNDSKOLA, GYMNASIUM OCH SFI SAMT UTVECKLA NYA PEDAGOGISKA METODER, vilket bland annat innebär att:

- naturum fortsätter att prioritera att ta emot skolkasser. Under 2019 arbetar vi med minst 70 skolklasser omfattande 1400 elever.
- naturum genomför ett naturfilmsläger för 12 barn och ett Biosfärläger för 20 barn.
- naturum lanserar nya pedagogiska verktyg för att jobba med ekosystemtjänster i praktiken.
- naturum fortsätter samarbetet med Vattenrikets ekologer, minst två klasser får ta del av detta i våta eller torra miljöer.

NATURUM SKALL SAMARBETA MED LÄROSÄTEN PÅ UNIVERSITETSNIVÅ, vilket bland annat innebär att:

- naturum bidrar till att genomföra forskningskonferensen BIOSFÄR 2019 tillsammans med biosfärkollegor samt Högskolan Kristianstad.
- naturum fortsätter sitt samarbete med Högskolan Kristianstad genom att ta emot lärarstudenter som gör del av sin utbildning på naturum.

NATURUM SKALL HJÄLPA TILL ATT TA FRAM OCH SPRIDA INFORMATION OM VATTENRIKET FÖR OLIKA MÅLGRUPPER, VIA OLIKA KANALER OCH SÄTT ATT KOMMUNICERA vilket bland annat innebär att:

- naturum är delaktigt i de informationssatsningar som kommer att genomföras från Biosfärkontorets sida under året. Under 2019 är det särskilt fokus på den nya Utflyktsguiden.
- ~~• naturum fortsätter förbättra utställningen i naturum. Under 2019 läggs fokus på en ny modul som vi kallar Ring Vattenriket.~~
- naturum fortsätter använda Facebook och Instagram som kanaler för informationsspridning i vårt dagliga arbete. Under året är målet att passera 4000 följare på Facebook, 1200 följare på Instagram och 500 nya bilder taggade med #vattenriket.

NATURUM SKALL BIDRA TILL ATT LOCKA TURISTER TILL KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM ATTRAKTION SAMT BIDRA TILL ATT MÖTEN FÖRLÄGGS I KRISTIANSTAD MED VATTENRIKET SOM BIDRAGANDE ANLEDNING, vilket bland annat innebär att:

- naturum skall fortsätta arbeta aktivt med Google My Business och Tripadvisor som verktyg och skall erhålla ett nytt Certificate of Excellence för 2019.
- naturum har nära kontakt med personal inom Kristianstads kommun som arbetar med turismutveckling för att planera gemensamma satsningar och aktiviteter. Minst en gemensam marknadsföringsinsats genomförs under året.
- naturum är en resurs i Kristianstad vid stora evenemang som förläggs till staden. Målet är att minst fem större grupper som besöker Kristianstad utifrån ett annat evenemang även besöker naturum.

2.2. Mål 2020-2023

- Att naturum fortsätter att uppfylla Naturvårdsverkets krav och intentioner för naturum.
- Att naturum blir en allt viktigare del som mötesplats för Biosfärområde Vattenriket.
- Att naturum fortsätter att vara en viktig del i Kristianstads kommuns prioriterade uppgifter och på så vis bidrar till Kristianstads attraktivitet.
- Att naturum fortsätter ha generösa öppettider, omfattande programutbud, pedagogisk verksamhet och naturvägledning av hög kvalitet.
- Att naturum och naturums verksamhet blir en del i kommunens arbete med folkhälsa och integration.
- Att naturum som arbetsplats är väl fungerande, har en bra arbetsmiljö, nöjda medarbetare och får "grönt ljus" i medarbetarenkät och andra arbetsmiljöutvärderingar.

2.3. Målgrupper enligt Naturvårdsverkets nationella riktlinjer

"Huvudsaklig målgrupp för naturumverksamheten är den breda allmänheten i alla åldrar utan speciella förkunskaper, både svenska och utländska besökare. Även återkommande eller särskilt kunniga besökare bör få utbyte av sitt besök. Detta kan ske genom fördjupningsmöjligheter och genom att verksamheten förnyas och utvecklas med omväxlande programverksamhet och tillfälliga utställningar."

Särskilt prioriterade grupper är:

- *Människor för vilka naturen är relativt okänd.*

- *Barn och unga. Naturvägledning och andra verksamheter anpassade för barn och unga ska finnas.*
- *De som kommer till naturum från skola och andra utbildningar.*

2.4. Målgrupper för det egna naturumet

Naturum Vattenriket skall vara en resurs för många olika målgrupper. Vi brukar använda mottot *"inte bara för Fjällrävenfolket"* för att spegla bredden som vi strävar efter. Alla målgrupper är lika viktiga för att bilda den helhet som naturum står för.

- Allmänhet, föreningar och företag från Kristianstad.
- Skolklasser och barnfamiljer i Kristianstad med omnejd.
- Turister och dagsbesökare från övriga delar av Skåne samt angränsande län.
- Besökare som vill resa klimatsmart och som väljer ta tåget till Vattenriket.
- Studiegrupper från myndigheter, företag och kommuner.
- Inflyttade kommuninvånare från andra länder.
- Utländska besökare, i synnerhet danska och tyska besökare.
- Rullstolsburna och andra besökare med funktionsvariation.
- Högskole- och universitetsstudenter från t ex Kristianstad och Lund.
- Bussbolag med större grupper.

Punkt 3 beskriver omvärldsfaktorer som kan komma att påverka planeringen.

3. Analys av risker/möjligheter

3.1. Nuläge

Övergripande

Naturum fortsätter att vara välbesökt med över 100 000 besökare årligen. Café Årum drivs sedan sommaren 2017 av uppskattad restauratör.

Arbetsmiljö

Vi har ett ständigt öga på vår arbetsmiljö. Prioriterat gällande den fysiska är att öka tryggheten i receptionen och minska riskerna att bli utsatt för rån och våld. Vi utvecklar också ständigt schemaläggning, planering av tid och arbetsuppgifter för att varaktigt kunna ha en god arbetsmiljö med tillräckliga tillfällen för återhämtning.

Utställning

Förnyelsen och förbättring av utställningen pågår ständigt. I och med bytet av modulen Alla tiders vatten är nu samtliga moduler uppdaterade med nytt innehåll sedan naturum öppnade.

Övrigt

I naturums närområde pågår ett omfattande arbete för att utveckla den gamla deponin till rekreationsområde. En ny entréfunktion har sett dagens ljus och under 2019 invigs spång och Utemuseum Årummet som inkluderar ett gömsle.

3.2. Möjligheter

Övergripande:

Det finns stora möjligheter för naturum att utvecklas ytterligare som besöksmål under kommande år. Att vi nu har en ny omtyckt restauratör som driver Café Årum gör att många grupper väljer att komma till naturum. Spång och gömsle kommer att ge oss helt andra förutsättningar att visa vägen ut i Vattenriket i anslutning till naturum.

Arbetsmiljö:

Vi har under 2018 haft stängt måndagarna under lågsäsongen vilket har gett oss möjlighet att komma ifatt med både underhållsarbete i utställning och i projekt vi driver och genomför. Vi har också blivit kontantfria under året. Båda dessa saker bidrar till en bättre arbetsmiljö. Även under 2019 kommer vi att fortsätta att ha stängt på måndagar. Vi kommer att försöka förbättra säkerheten ytterligare genom att få naturum klassas som ett paragraf-3 område där ordningsvakt får agera.

Utställningen:

Vi har äntligen haft tid och kraft att göra vid modulen Alla tiders vatten som skjutits upp ett antal år vilket innebär att samtliga moduler är omgjorda. Under kommande år kommer vi att förbättra flera moduler med valbart engelskt alternativ samt utveckla nya moduler inom temat Upplev Vattenriket.

Övrigt

Vi märker stort intresse från många aktörer i närsamhället som Konsthallen, Hälsoträdgården, Mötesplatser för seniorer, Urbana Hembygdsgårdens och kommunens företagshälsovård. Detta ger oss intressanta möjligheter att nå nya målgrupper och visa vägen ut i Vattenriket för fler.

Det sker omfattande arbeten i naturums närområde. Entréplats, spång och gömsle skall invigas i maj månad liksom Linnérundan som får en ny planskild korsning på plats.

3.3. Risker

Övergripande:

Under kommande år har vi temat Upplev Vattenriket. Vi kommer att visa vägen ut i Vattenriket på många sätt, men tyvärr saknas den viktiga pusselbiten med en båtverksamhet. Den entreprenör som tidigare har drivit turistbåttrafik på ån har gått bort och ingen har velat ta över verksamheten, ej heller kommunen. Detta är en stor brist för hela området Vattenriket.

Arbetsmiljö:

Genom att vi har så stor verksamhet på så få personer är varje medarbetare en mycket viktig kugge för att det skall fungera. Det är av största vikt att alla medarbetare upplever att man hinner få återhämtning efter intensiva perioder. Medarbetarenkäten visar på positiva resultat för 2018, men det är ett ständigt

viktigt och pågående arbete att se till att vi alla har rätt förutsättningar på jobbet.

Övrigt:

En viktig fråga i naturums närområde är vad som kommer att hända när Tivolibadet flyttar. Tivolibadet ligger i östra änden av naturumbron. Högskolan Kristianstad har visat intresse för badhustomten och har publicerat skisser på höga byggnader som skär av linjen mellan staden via naturumbron ut till naturum och fyller ut delar av Helge å. Den arkitektoniska siktlinje och koppling mellan stad och våtmark var ett krav i programskrivningen inför naturum. Det är av största vikt att man i fortsatta planer för badhustomten planerar på ett sätt så att man tillvaratar både vattnets värden och den unika kopplingen mellan stad och våtmark.

4. Naturums verksamhet

4.1. Övergripande planering för nästa år

Under 2019 fortsätter vi med samma öppettider som vi haft under året som gått. Vi fortsätter med stängda måndagar och vi fortsätter med ett ökat öppethållande under sommaren. Antalet öppettdagar blir strax över 300 och antalet öppettimmar blir runt 1780.

MÅNAD	DAGAR	TIDER
Januari*	Tisdag-söndag	11-16
Februari		
Mars		
April	Tisdag-söndag	11-17
Maj		
Juni**	Måndag-söndag	10-17
Juli		
Augusti		
September	Tisdag-söndag	11-17
Oktober	Tisdag-söndag	11-16
November		
December***		

* Stängt 1 januari, samt alla vardagar vecka 2-4 i januari.

**Stängt 21-22 juni.

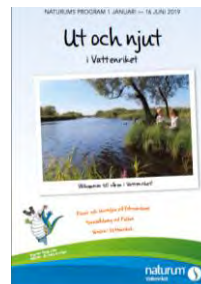
***Stängt 23, 24, 25 och 31 december.

Utöver detta är naturum öppet under förmiddagar mellan kl. 8.00 och 11.00 för bokade skolklasser och gäster i hörsalen.

4.2. Teman

Naturum Vattenriket bygger programverksamheten på teman som skall spegla såväl arbetet i Biosfärområdet som årstiderna i Vattenriket. Under 2019 är det *Upplev Vattenriket* som står i fokus. Vi kommer på olika sätt att få fler att hitta ut till besöksplatserna i Vattenriket genom att finnas på plats med naturvägledare och spännande aktiviteter.

Vinter i Vattenriket	1/1- 1/3
Tranor i Vattenriket	1/3-12/4
Vår i Vattenriket	13/4-16/6
Sommar i Vattenriket	17/6-19/8
Höst i Vattenriket	20/8-31/10
Forskarveckor	1/11-30/11
Jul på naturum	1/12-31/12

4.3. Programverksamhet

Programverksamheten knyts till de teman som beskrivits ovan. Varje tema omfattar ett stort antal programpunkter med allt från exkursioner, intressanta föredrag till familjeaktiviteter. Utöver detta program erbjuder vi en daglig visning alla öppettidagar, fiskprat varje helg och filmvisning vid begäran. Vårens program bifogas.

Programbladen trycks i en upplaga om totalt 20 000 exemplar och informationen om programpunkterna sprids såväl via vårt tryckta program som via hemsida, blogg, nyhetsmail och sociala medier samt till tidningar och stadens evenemangskalender.

Planerade programaktiviteter för 2019:

Programverksamheten knyts till de teman som beskrivits ovan. Av det som är planerat redan vill vi lyfta fram några punkter särskilt:

- Vi fortsätter att ha publika föredrag på lördagar. Vid något tillfälle i varje program bokar vi in ett samarbete med en "dragare" som lockar många besök till naturum, fysiska eller virtuella.
- *Januari*: Fokus på örnar med föredrag, örnbussar och örnskådning i Tosteberga.
- *Februari*: Utemys vid brasan, februarilov och samarbete med influencern Hanna Olvenmark från Portionen under tian som visar och berättar hur vi bäst gör picknickmat.
- *Mars*: Fokus på tranor i alla former, genom föredrag och med bemanning tillsammans med tranvårdar vid Pulken.
- *April*: Påsklov med aktiviteter. Naturvägledaren flyttar ut på helgerna i april med olika aktiviteter vid Vattenrikets besöksplatser. Det blir skogsbad, måla natur och myllrande mångfaldsupplevelser.

- **Maj:** Vandringsbuss på helgerna och därtill två stora invigningar: den 3 maj invigs spång, gömsle och Utemuseum Årummet och den 22 maj den nya Linnérundebron.
- **Juni:** Biosfärdagen firas med biosfärbuss och diplomering av årets biosfärambassadörer och sen fortsätter vi med Nationaldagen då vi bjuder på Händels watermusic i redet med symfoniorkester. Under sommarlovets första veckor erbjuder vi två dagläger, ett naturfotoläger och ett biosfärläger.
- Under sommaren fortsätter vi med dagliga aktiviteter i naturums närområde. Det blir spångsafari, håvning vid håvningsbryggan, qigong, och måla natur bland annat.
- Vi knyter an till kultur och musik genom Musik i redet vid sex tillfällen under vår och sommar samt genom Måla natur i sommarprogrammet.
- I september firar Kristianstads Vattenrike 30 år. Vi planerar bland annat för ett uruppförande av ett stycke "Musik för klimatet" i samarbete med orkester och Lunds universitet.
- Höstprogrammet kommer att fortsätta vårt fokus på upplevelser i Vattenriket.
- I november genomförs den årliga forskningskonferensen BIOSFÄR 2019.

Trantider

Snart är tranorna här
Söndagar i mars klockan 14.
Varför dansar tranorna, vad är det som är så bra med Pulken och hur mjuk är egentligen en tranfäjd? Naturvägledaren berättar om tranorna i Vattenriket.

Från Vattenriket till vinterkvarteren
Lördag 9 mars kl 14.
Naturfotograf och filmare Patrik Olofsson visar bilder och berättar om tranorna i Vattenriket. Vi får följa med tranorna till korkearnas landskap i vinterkvarteren i Spanien. Samarrangemang med Folkuniversitetet.

Tranornas b&b till glädje för alla
Lördag 16 mars kl 14.
Naturvårdssamordnare Hans Cronert berättar om tranuppsyns arbete med att mata tranor på ett fält intill Utemuseum Pulken. Till glädje för tranor, bönder och fågelskådare.

Våra älskade tranor
Lördag 23 mars kl 14.
Naturfotograf Karlo Pesjak låter oss följa ett tranor och deras ungers uppväxt. Vi får uppleva tranorna i Vattenriket och Hornborgsjön och även höra om alla femton tranarter i världen. Samar: Folkuniversitetet.

Trandagen
Söndag 24 mars 15-17.
Vi inleder årets tranöng vid Pulken. Tranvårdar finns på plats och vi bjuder på fik!

Transkådning vid Pulken
I mars-april rastar tusentals tranor vid Pulken. När det är som mest tranor finns tranvårdar på plats med kikare och information. Väder och vind avgör hur tranöngsen blir, men preliminära dagar med tranvårdar är 24 mars-7 april. Håll utkik på Vattenrikets hemsida och Facebook för aktuella tider. Transkådning är roligt för hela familjen.

Tranbuss till Pulken och tranorna
Lördag 30 mars kl 14-17 avgång naturum. Biljetter 100 kr. Fököp på naturum eller via Swish. Ring receptionen 044-13 23 30 för instruktion. I priset ingår bussresa, guidning, dricka och grillad korv. Klä dig varmt. Samar: Nordöstra Skånes Fågelklubb, Naturskyddsföreningen och Studiefrämjandet.

Transkådning vid Pulken
Onsdag 3 april kl 11-15 vid Pulken. Vi hälsar äldre och nystolaburna särskilt välkomna och ser till att det finns plats för er i tornet. Ange adressen Pulken, Härmestads-vägen 155, om du kommer med färdtjänst.

Påskpyssel invecklade djur
Dagligen 13-21 april drop-in kl 11-14. Under påsklovet viker vi papperstranor och andra invecklade djur.

Vår i Vattenriket

Naturvägledaren flyttar ut
Möt våren vid Vattenrikets besöksplatser och upplev naturen på olika sätt tillsammans med naturvägledaren!

Måla natur vid Ekenabben
Söndag 14 april kl 11-13.30 samling Ekenabbens parkering. Uppträd naturen med hjälp av pensel, papper och färg. Ekenabbens troiska kumpskog och mäktiga ekar ger oss motiv och inspiration. Allt material finns på plats.

Skogsbad på Norra Lingenäset
Söndag 28 april kl 11-13.30 samling Norra Lingenäsets parkering. Norra Lingenäsets fågelöar och hav av sippor är en fröjd för alla sinnen. Vi promenerar i lugnt tempo och varvar tystnad med fokuserande sinnesövningar.

Myllrande mångfald vid Vramsån
Söndag 5 maj drop-in kl 11-13.30 vid gamla badplatsen i Görks Kåpinge. Vramsåns strömmande vatten myllrar av liv. Vi hävar och lär känna krypen under ytan. Familjeaktivitet för alla åldrar.

Invigning av Utemuseum Årummet
Fredag 3 maj kl 8.30 vid naturums entré. Vi upplever våren i våtmarkerna med en promenad till Utemuseum Årummet på den nya spången i naturumsjön. Efteråt bjuder vi på frukost vid naturums entré.

Spångsafari
Lördag 4 & 11 maj start kl 14 naturums entré. Den nya spången vid naturum tar oss rakt ut i vass- och videdjungen. Vi vandrar genom släpvarpens och kungsfiskarens rike och stannar till vid det nya Utemuseum Årummet.

Fågelskådningens dag
Söndag 5 maj kl 7-12 på Håslövs ängar. Skåda tillsammans med Nordöstra Skånes Fågelklubb Samar: med Studiefrämjandet.

Utsikt från nya Utemuseum Årummet
Foto: Patrik Olofsson

4.4. Tillfälliga utställningar

Följande tillfälliga utställningar planeras för 2019:

- En ny årsutställning placeras på baksidan av barnhörnans sittgrupp. Den kommer att ha temat Upplev Vattenriket.
- Vi planerar också för en ny utställning till naturums hörsal på temat Upplev Vattenriket med bildmaterial från den kommande utflyktsguiden.

- Tillfälliga utställningar i anslutning till våra teman placeras på galler runt Opteryx.
- Under provfisket av mal i augusti tar vi in några små malar till vårt tillfälliga akvarium.
- Barnhörnan får ett nytt utseende under hösten.

4.5. Kommunikationsinsatser

Vi arbetar i ett brett perspektiv med kommunikationsinsatser och genomför dessa tillsammans med Biosfärenhetens infogrupp. Kommunikationsinsatserna beskrivs i bifogad kommunikationsplan. Några viktiga kommunikationsinsatser under kommande år är:

- Naturums program:
 - framtagande och tryck av sommarprogram, höstprogram och vårprogram.
 - marknadsföring av över 400 programpunkter via Facebook, pluggannonser, evenemangskalendrar, nyhetsmail och affischer.
 - genomförande av över 400 programpunkter.
- Naturums utställning:
 - Komplettering av modulen Alla tiders vatten med engelsk meny samt av modulen Biosfär med 2018 års händelser.
 - Omarbetning av modulen Forsakar med ny text samt ny stor akvarell av Peter Nielsen.
 - ~~Helt ny modul Ring Vattenriket.~~
- Lansering av den nya utflyktsguiden.
- Uppstart av nyproduktion av utställningskatalog.
- Förberedelser och genomförande (om vi får medel) av ett stort LONA-projekt med fokus på att öka upplevelserna längs den nya Vattenriketleden.

Punkt 5 - 9 beskriver vilka resurser som krävs för att uppfylla aktiviteterna under punkt 4.

5. Personal

Naturum Vattenriket kommer att ha öppet drygt 300 dagar och ca 1 800 timmar för allmänheten. Utöver detta är naturum öppet för skolklasser och andra besökande grupper ytterligare ca 500 timmar.

Den personal som finns på naturum Vattenriket under 2019 är:

- Naturumföreståndare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturvägledare (100%)
- Naturpedagog (100%)
- Utställningstekniker (100%)

- Administratör (100%)
- Marknadsföring (50%)
- Timanställda naturumvårdar kompletterar ordinarie personal under helg och semester

För varje naturum ska planerade öppettider och personalinsats anges enligt nedanstående tabell. Fyll endast i siffror. Eventuella kommentarer till uppgifterna kan göras i text under tabellen.

Excel-tabell (dubbelklicka i tabellen).

Öppettider, besök och bemanning					
Månad	Antal besök	Antal öppettimmar	Antal öppettdagar	Antal bemanningsdagar	Antal bemanningstimmar
Januari	4976	70	14	133	1051
Februari	6607	120	24	142	1114
Mars	7020	135	27	145	1135
April	8623	150	25	134	1046
Maj	10565	162	27	177	1302
Juni	10525	189	27	160	1221
Juli	15674	217	31	132	1038
Augusti	13595	217	31	157	1126
September	7434	156	26	165	1256
Oktober	5866	130	26	167	1270
November	5445	130	26	147	1130
December	5257	115	23	118	946
Summa	101587	1791	307	1777	13635

 siffror från 2017

6. Kompetensutveckling av personal

6.1. Nästa år

Under 2019 kommer vi att fokusera på vårt årstema *Upplev Vattenriket*. Vi kommer att avsätta tid för att fördjupa kunskapen och kontakten med Vattenrikets besöksplatser samt den planerade Vattenriketleden. Vi kommer också att läsa in oss på djupet om den historiskt intressanta besöksplatsen Lillö.

Utifrån medarbetarsamtal kommer vi att lägga upp enskild kompetensutveckling, alltifrån projektledning via naturvägledning till administration. Nedan följer ett axplock av det vi idag känner till. I vissa fall omfattas all personal, i andra fall är det enskilda som avses.

- Januari: Uppstartsdag naturumpersonal
- Våren: Studiebesök Marint kunskapscenter Malmö
- Våren: Medieträning
- Våren: Projektledarkurs
- Våren: Planerings- och exkursionsdag med Biosfärkontoret
- Våren: HLR och hjärtstartare

- Våren: Regional eller tematisk naturumträff
- Augusti: Uppstartsdag naturumpersonal
- Augusti: Ute är inne
- September: Nationell naturumträff
- Hösten: Planerings- och exkursionsdag med Biosfärkontoret
- November: Biosfär 2019, forskningskonferens
- Kompetensutveckling genom de föredrag som erbjuds inom naturums program under året
- Utöver detta bestäms i samråd med respektive medarbetare lämplig utbildning inom prioriterade områden

6.2. Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)

Under en femårsperiod planerar vi en fortsatt kompetensutveckling för att säkerställa vår kompetens inom respektive område, inkluderande såväl naturvägledarkompetens som utställningsteknik och administrativ kompetens.

7. Plan för förnyelse av fast utställning

7.1. Nästa år

Under 2019 kommer vi att fortsätta förbättra utställningen i naturum utifrån följande plan:

- ~~Det största projektet i utställningen under 2019 är att ta fram en ny modul vi kallar Ring Vattenriket. Som vi tror och tänker nu kommer det att bli en gammaldags telefon i vår läshörna där man kan "ringa" olika personer eller arter för att få höra en ljudfil med deras berättelse om Vattenriket. Denna modul är ett led i årets tema Upplev Vattenriket.~~
- Modulen Alla tiders vatten kompletteras med engelsk text.
- Modulen Biosfär uppdateras med 2018 års händelser.
- Ytan med småkryp vid Forsakar görs helt om med ny akvarell av danska konstnären Peter Nielsen och ny, mer funktionell text.

7.2. Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)

- Årligen uppdatera modulen "Biosfär" med varje års viktigaste händelser.
- Nyproduktion av utställningskatalog.
- Årlig nyproduktion av årsutställning.
- Utbyte av halogenlampor i utställning.
- NFC-koder i utställning.
- Planering och genomförande av LONA-projekt som omfattar ett stort delprojekt med ny teknik.

7.3. Budget och finansiering för förnyelse av fast utställning

De personella resurser som krävs utgörs både av del av tid från Vattenrikets infogrupp och från naturums personal. En rimlig uppskattning av nedlagd tid för de planerade förbättringarna av naturums utställningar är 200 timmar.

I driftsbudget för 2019 finns tillräcklig summa avsatt för att genomföra det som beskrivs ovan.

7.4. Förankring

Nya förslag till utställningsdelar tas fram tillsammans i infogrupp och diskuteras tillsammans med medarbetare på naturum samt med externa kunskapsnoder. Budget arbetas in i naturums budget för kommande år.

8. Fastighet/lokaler

8.1. Nästa år

Många större förändringar och kompletteringar är genomförda i naturum sedan starten 2010. Kommande år är det första år sedan starten som den tekniska förvaltningen inte har något större projekt på gång.

8.2. Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)

9. Annan utveckling

9.1. Nästa år

Här följer några av de viktigare satsningarna vi planerar för under 2019 som inte utförligt nämnts under annan punkt.

Café Årum

Café Årum har sedan sommaren 2017 en ny restauratör som upphandlats genom tjänstekoncession. Inför 2019 har vi precis fått klart en förlängning av avtalet i ytterligare två år.

Naturums närområde

Ett större arbete som kommer att påverka naturums närområde är planarbete för att skapa rekreationsområde på de gamla deponiområdena både öster och väster om Härlövsängaleden. Delar av tippområdet utgörs idag av Naturreservat Årummet. I anslutning till naturum med infart från Härlövsängaleden finns en stor parkering som dels serverar naturums gäster, men framförallt fungerar som pendlarparkering.

Under 2018 har området närmast naturum omskapats till en fin entréfunktion för besökare till naturum och Vattenriket med information och toalettus. Under 2019 fortsätter arbetet med att göra om parkeringen, öka antalet parkeringsplatser samt bygga om strukturen.

Husbilar kommer att få en bättre placering och förhoppningsvis också tömningsmöjligheter för gråvatten och latrin. Samtliga dessa arbeten planeras och utförs av C4 Teknik i nära samråd med bland annat naturum.

Pulken

Vid besöksplats Pulken samlas under våren tiotusentals besökare och tranor. Det är ett omfattande arbete att få allt att fungera vid Pulken och flera förvaltningar deltar i detta. Biosfärkontoret samordnar arbetet där bland annat C4 Teknik, Länsstyrelsen och naturum är delaktiga. Naturums roll vid Pulken handlar dels om Tranvårdarna, dels om webbkameran på tranorna.

Under två säsonger har vi haft Tranvårdar på plats vid Pulken. Även under 2019 kommer Pulken att bemannas av dessa kunniga vårdar i blå jackor som både kan berätta om Vattenriket och om de rastande tranorna. Tranvårdarna bemannar vid Pulken från uppstarten i anslutning till Trandagen 25/3 till och med helgen 6-7 april. Projektet med Tranvårdar samordnas från naturum som också arvoderar föreningar med hundra kronor per timme som deras medlemmar bemannar Pulken. Denna summa bekostas av "pins-pengar".

Vid Pulken finns under mars och april en webbkamera som sänder aktuella bilder från tranornas Bed and Breakfast ut på nätet. Naturums utställningstekniker har hittills varit den som hållit ihop tekniken och praktiken med webbkameran.

Nya och uppdaterade besöksplatser

Under kommande år kommer mycket att hända vid Vattenrikets besöksplatser.

- I naturums närområde kommer vi att inviga den nya spången som tar oss rakt ut i vass-och videdjungeln. Spång och Utemuseum Årummet med gömsle invigs den 3 maj.
- Onsdag 22 maj på Kristianstads födelsedag och Biologiska mångfaldens dag kommer nästa invigning. Då firar vi att Linnérundan nu är framkomlig för alla på ett trafiksäkert sätt.
- I slutet av sommaren kommer vi att inviga en tillgänglighetsanpassad fiskebrygga vid Utemuseum Kanalhuset, också detta längs Linnérundan.
- Biosfärkontoret driver projektet Vattenrikeleden. Det är 14 mil vandringsled som kan komma att bli del av den populära Skåneleden. Under innevarande år görs en förstudie och under 2019 kommer den första etappen i vandringsleden att byggas!

Konstprojektet

Ett pågående konstprojekt under ledning av Caroline Mårtensson kommer att ha vernissage på det konstverk som placeras vid naturum under årets första månad. Konstverket heter Living fossil och utgörs av ett granitblock blästrat med en karaktäristisk art från Vattenriket, gulyxne.

Pedagogisk verksamhet

Varje år träffar naturpedagogerna runt 80 skolklasser på naturum. En eller två gånger i månaden leder naturpedagogerna familjeaktivitet utifrån aktuellt tema i naturums program. Varje sommar leder naturpedagogerna också ett Biosfärläger som ett dagläger för 20 barn.

Under 2018 har vi tagit fram flera pedagogiskt verktyg för att jobba med ekosystemtjänster och under 2019 kommer dessa att lanseras på bred front.

Samarbete med Safari Sverige

Under året kommer vi att samarbeta med Safari Sverige som har som mål att inspirera barn och unga i hela landet att upptäcka naturen i sitt närområde genom att göra korta naturfilmer. Vårt projekt kommer att vara ett naturfilmsläger under första sommarlovsveckan.

Turistutveckling

Stora förändringar sker inom kommunens turismverksamhet i takt med att besökarna använder sig allt mer av digitala tjänster som tripadvisor, booking och olika sociala medier. Kommunen har valt att dels ha ambulerande destinationssäljare som cyklar runt och vistas vid olika platser som lockar många besökare och erbjuda hotell och besöksmål att vara Infopoint för besökare.

Inför sommaren 2019 har vi valt att inte finnas med som Infopoint eftersom vi varken har kompetens eller tid att besvara turistiska frågor. Vi kommer dock att fortsätta vårt goda samarbete med turistfunktionen i kommunen både genom att ha ett urval av turistmaterial på plats på naturum och att upplåta plats både innanför och utanför naturum för den ambulerande turistinformationen.

9.2. Nästföljande fyraårsperiod (2020-2023)

Biosfärområdets handlingsprogram för kommande tioårsperiod beskriver Biosfärområdets och naturums fokusområden för kommande tioårsperiod. De fokusområden som rör naturums verksamhet mest beskrivs nedan med texten kursivt markerad där naturum har en extra viktig roll.

Ekosystemtjänster bidrar till välfärd

Tankesättet bakom begreppet ekosystemtjänster, att naturens tjänster är viktiga för människans välfärd, är en naturlig del i biosfärlärbetet. Vattenrikets varierade landskap ger förutsättningar för många olika ekosystemtjänster. Våtmarkerna jämnar ut flödet i Helgeån, minskar näringsläckaget och skänker

oss ett rikt djurliv och friluftsliv. Strandängarna ger bete och foder, skogen timmer, svamp och bär, kusten bidrar med rekreation och havet tar upp koldioxid och ger oss fisk. Det är viktigt att dessa naturens tjänster bibehålls och förstärks.

Inom de närmaste åren kommer vi att arbeta för att öka medvetandet om Vattenrikets ekosystemtjänster. Vi ska verka för att ekosystemtjänsterna identifieras, kartläggs och blir en del i samhällsplaneringen. Dessutom kommer vi att arbeta i projekt som förbättrar förutsättningarna för naturen att leverera ekosystemtjänster.

Må bra i Vattenriket

I ett samhälle med stress och höga sjuktal blir naturen som källa till återhämtning allt viktigare. En del i vårt arbete är att underlätta för boende och besökare att komma ut i Vattenriket. *Det gör vi genom att tillgängliggöra och informera om områdets höga natur- och kulturhistoriska värden på naturum Vattenriket och vid våra 21 besöksplatser. I naturum Vattenrikets program finns flera aktiviteter som erbjuder naturupplevelser på många sätt.*

De närmaste fem åren planerar vi att vidareutveckla Vattenriket som en källa till lugn och avkoppling för att nå en bättre folkhälsa och livskvalitet. Detta ska ske genom att vi är delaktiga i projekt kopplade till grön rehabilitering och projekt som går ut på att använda naturen som en källa till återhämtning i förebyggande syfte - green care.

Stadsutveckling på ett hållbart sätt

Staden Kristianstad ligger omgärdad av internationellt klassade våtmarker och naturreservat. De som bor i kommunens tätorter har nära till naturen och i många tätorter finns höga naturvärden inne i samhällena, till exempel Åhus blomrika infarter.

Att uppfylla Unescos uppdrag att vara modellområde för hållbar samhällsutveckling innefattar även stadsutvecklingen. Biosfärkontoret fortsätter att vara delaktigt i flera projekt tillsammans med kommunens övriga förvaltningar. Ett sådant är Vilans strandäng där möjligheten att utveckla stadsdelen på ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart sätt belyses. *Ett annat är arbetet med Härlövs ängar och backar där områden som tidigare använts för deponi ska miljösäkras och utvecklas för rekreation och naturvärden med en inbjudande entré och utemiljö i anslutning till naturum Vattenriket.*

Turism på naturens villkor

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike med naturum lockar 250 000 besökare om året. Vattenriket är en viktig del i Kristianstads kommuns utveckling som turistdestination och ett verktyg för att uppmuntra hållbar naturturism.

I en destinationsutvecklingsprocess som påbörjades i nordöstra Skåne 2015 är naturturism ett av tre teman som ska stärka tillväxt och lönsamhet i besöksnäringen. *Kristianstads Vattenrike är en stark reseanledning till området och skapar förutsättningar för hållbar företagsutveckling.*

Vandring, cykling, fiske, paddling, guidade turer och andra upplevelser utomhus efterfrågas av besökare både från Sverige och de prioriterade utländska marknaderna. Vattenrikets besöksplats Pulken är en populär destination med utvecklingspotential. På våren matas de flyttande tranorna för att undvika skador på lantbrukarnas nysådda åkrar. I fågeltornet intill njuter besökare från när och fjärran av trandansen. Pulken är ett gott exempel på biosfärbete och en bra plats att berätta om det.

Sprida ny kunskap

Att sprida ny kunskap är en viktig del i biosfärkontorets arbete. Kunskapen sprids på Vattenrikets hemsida, genom rapporter, möten med olika aktörer, i guidningar, föredrag och på konferenser på naturum.

I skriftserie "Vattenriket i fokus" samt i pressmeddelanden och artiklar på Vattenrikets hemsida publiceras rapporter, undersökningar och informationsskrifter. Publikationerna sprids till myndigheter, bibliotek, läroverk, tjänstemän, politiker och finns på Vattenrikets hemsida.

Varje november hålls en forskningskonferens, Biosfär, på naturum Vattenriket. Konferensen är ett samarbete med Högskolan Kristianstad med målet att sprida aktuella forskningsrön med anknytning till Biosfärområde Kristianstads Vattenrike. Bland deltagarna finns forskare, naturentreprenörer, journalister, tjänstemän i kommun och Länsstyrelse, personal från andra biosfärområden. Arbetet med att sprida ny kunskap via en rad olika kanaler fortsätter framöver.

Ringar på vattnet

För att nå framgång i arbetet är den lokala förankringen central. En väg är att utbilda så kallade biosfärambassadörer. Sedan våren 2013 har drygt 200 personer utbildats. Tanken är att ambassadörerna ska hjälpa till att sprida intresse och kunskap om Vattenriket som rekreationsområde med varierad natur och tillgängliggjorda besöksplatser och som modellområde för en hållbar samhällsutveckling. Vi fortsätter att engagera kommuninvånarna genom att utbilda biosfärambassadörer.

Biosfärområde Kristianstads Vattenrike har dessutom en vänförening som samlar in pengar och stöttar olika projekt. Samarbetet med Vattenrikets vänner och biosfärambassadörerna är viktigt för biosfärområdets förankring och utveckling.

Digital kommunikation och PR

Biosfärkontoret använder en rad olika digitala informationskanaler: hemsida, facebook, instagram och nyhetsmejl. Här berättar vi om biosfärbetet och tipsar om det som är på gång i Vattenriket och hur besökare och boende kan njuta av naturvärdena på olika sätt.

Nyheter om biosfärbetet publiceras på hemsidan och skickas till intresserade som ett samlat nyhetsmejl en gång i kvartalet. Informationsmejl om programaktiviteter på naturum sprids med täta mellanrum hela året. Hemsidan är både ett viktigt kunskapsarkiv och en plattform för aktuella händelser. De närmaste åren ska hemsidan förnyas. Media är en viktig informationskanal.

Vi skickar pressmeddelanden och bjuder in till pressträffar för att berätta om vår verksamhet.

Marknadsföring av naturums aktiviteter sker även i form av annonsering i dagspress.

När det gäller utställningsteknik använder vi qr-koder som en genväg till information, ljudguider och filmklipp. Detta kommer vi att utveckla – allt för att besökaren ska få information på olika sätt och med olika sinnen.

Naturum - mötesplats och skyltfönster

2010 öppnade naturum Vattenriket som biosfärområdets mötesplats och skyltfönster.

Sedan dess har naturum Vattenriket blivit en viktig del i Kristianstads profil. Hit kommer över 120 000 besökare om året från när och fjärran i alla åldrar för att lära sig mer om Vattenrikets unika natur och om arbetet i biosfärområdet.

Naturum vänder sig till en bred målgrupp och inträdet är gratis.

Vi arbetar utifrån Naturvårdsverkets riktlinjer med värdeorden tillgängligt, välkomnande och inspirerande. På bottenvåningen finns en utställning och på övre plan en servering. Båda verksamheterna ska genomsyras av Vattenrikets värdegrund.

Utställningen är bemannad av kompetenta naturvägledare, som visar vägen ut i Vattenriket och berättar om biosfärområdet. Det finns ett rikt programutbud som är gratis för besökarna och bokningsbara föredrag och visningar av hög kvalitet.

Utställningen ska utvecklas kontinuerligt. Opteryx är särskilt viktig och förnyas vart tredje år med en ny upplevelsefilm. På naturum finns en hörsal med fantastisk utsikt över naturumsjön där uttrar och kungsfiskare syns på vintern. Den ska användas i biosfärområdets egen verksamhet för föredrag, möten och pedagogiska aktiviteter. När lokalen är ledig kan andra hyra den för möten och föredrag.

Hitta ut i Vattenriket

Att underlätta för boende och besökare att uppleva Vattenriket är en viktig del i biosfärkontorets arbete. Vattenrikets besöksplatser gör området tillgängligt och sprider kunskap om områdets natur och kulturhistoria. Utgångspunkten är naturum som visar vägen ut till hela Vattenriket med utställning, naturvägledare och ett brett utbud aktiviteter. Vid besöksplatserna finns spångade leder, ljudguider och informationsskyltar. Fem platser har mer utvecklad information, så kallade utemuseer.

Inom fem år ska Biosfärkontoret göra en översyn av besöksplatserna. Ett nytt utemuseum med fokus på havet invigs 2017. Torsebro och Åbjär är andra områden som kan bli besöksplatser. I samband med översynen ska biosfärkontoret ta fram en ny utflyktsguide till området. Arbetet med att utveckla Vattenrikets besöksplatser sker i nära samarbete med C4 Teknik. Förutom cykel och vandring är ridning och fiske områden som kan utvecklas ytterligare.

Vattenriket för alla

Biosfärkontoret arbetar kontinuerligt för att Vattenriket ska vara tillgängligt för så många som möjligt. De närmaste fem åren har vi ett särskilt fokus på äldre och invandrare. Idag finns information om Vattenrikets naturvärden och biosfärarbetet på svenska, engelska och tyska. För att nå nya målgrupper behövs information på fler språk. I projektet Ny i Vattenriket tar vi fram och tillgängliggör detta på hemsidan och på naturum Vattenriket. Arbetet med att tillgängliggöra besöksplatserna för äldre och personer med funktionsnedsättning fortsätter. Ett mål är att den stadsnära Linnérundan ska vara tillgänglig för rullstolar och barnvagnar.

Naturpedagogik i fokus

Ett särskilt viktigt fokusområde för naturum Vattenriket är att erbjuda naturpedagogisk verksamhet för barn och pedagoger. De närmaste åren ska vi utveckla nya metoder för naturpedagogiken, till exempel skapa biosfärklassrum samt öka samarbetet med biosfärområdets ekologer. Det viktiga samarbetet med Högskolan Kristianstads lärarutbildning fortsätter. Varje år ska också ett biosfärläger genomföras. Biosfärläget är ett dagläger som vänder sig till barn i åldern 10-14 år. Under ett par veckor får ett tjugotal deltagare vara ute och att lära sig om naturen och människan genom att uppleva, upptäcka och undersöka Vattenriket.

Punkt 10 beskriver hur verksamheten planeras att följas upp.

10. Uppföljning

10.1. Besökarundersökningar

Under 2019 fortsätter vi med våra kvantitativa undersökningar av naturums besöksantal, antal deltagare på aktiviteter samt besöksantal till Vattenrikets besöksplatser i landskapet.

10.2. Naturumstatistik

Statistiken rapporteras löpande enligt riktlinjer.

10.3. Tankelistning

Tänkbara idéer för tankelistning är:

- nya montern Alla tiders vatten

10.4 Övrigt

Punkt 11 beskriver beräknade intäkter för naturum samt kostnader för personal, lokaler, verksamhet och utställning (punkt 4-9).

Punkt 11 redovisas i en särskild excelfil.

11. Budget för naturum 2019

	Totalt			
	Summa kostnader	12 221		
	Summa intäkter	12 221		
naturum, ange namn	naturum Vattenriket			
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)	
Övergripande arbete naturum	0	350	350	
Drift och underhåll naturum				
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)	
Drift och underhåll av kommunal fastighet	0	6996	6996	
Summa	0	6996	6996	
Friluftsliv och information				
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)	
Information skyltar, broshyrer, utställningar m.m.	0	200	200	
Information tillfälliga utställningar	0	85	85	
Summa information	0	285	285	
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)	
Naturvågledning bemannad naturvågledning, ej personal	0	262,5	262,5	
Naturvågledning personalkostnader	0	4327	4327	
Summa naturvågledning	0	4589,5	4589,5	
Summa friluftsliv och information	9749	4874,5	4874,5	
Uppföljning				
	Totalt (netto, kostnader)	Kostnader (brutto)	Intäkter (brutto)	
Uppföljning friluftsliv och information	0			
Ansvar				2019
21421	Naturum		11 780,5	
Akt				
1400	Gemens kostnader-intäkter		53,0	
1401	Personal		3 725,0	
1402	Tim- och västidsanställd		602,0	
1403	Kompetensutveckling personal		32,5	
1404	Hyses- och lokalkostnader		6 996,0	
1405	Arbetsplatskostnader		55,0	
1406	Arbetsplatskostnader IT		122,0	
2950	Försäljningsverksamhet		-40,0	
2951	Naturumverksamhet		0,0	
2952	Hörsalen		-50,0	
2953	Utställningar		185,0	
2954	Pins SOF			
2955	Lokalt fågelskydd			
2959	Digital utveckling		100,0	